

EUROPAEN UNION NEIGHBORHOOD POLICY AND COVID PANDEMIC IN GEORGIA

ევროკავშირის სამეზობლო პოლიტიკა და კოვიდ პანდემია საქართველოში

EDISHER JAPHARIDZE

Doctor of Political Science, GTU Professor,
Tbilisi, Georgia

ORCID: [0000-0002-9239-4785](https://orcid.org/0000-0002-9239-4785)

jafaridzeedo@yahoo.com

+995555000891

Abstract

This paper presents the concept of Europeanization of Georgia's foreign policy, in particular the new formats of the Neighborhood Policy and the Eastern Partnership between Georgia and the EU, which reflects directly from the period of cooperation between Georgia and the EU to the current political reality.

What do these formats mean for Georgia? What is its purpose? And what prospects and challenges do these two sides actually have today?

The main cornerstone of the relations and cooperation between Georgia and the European Union since 1992 has been the European Neighborhood Policy Platform, which has been implemented at different times with different initiatives and different types of formats. However, one thing is clear that Georgia was more actively involved in bilateral cooperation with other neighboring countries (Ukraine, Belarus, Armenia) than in other countries, and strictly fulfilled the obligations and requirements of the framework programs proposed by the EU. In fact, it made better use of all the opportunities and resources that would significantly prepare it for a eventual return to a single European family, compared to other beneficiary countries. It is no coincidence that today the new democratic government of Georgia expresses its readiness that by 2024 Georgia will apply for full membership in the European Union and Georgia will soon become a full member of the European Union.

Keywords: Covid Pandemic, European Neighborhood Policy, Eastern Partnership, European Integration and Georgi

ედიმერ ჯაფარიძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი,
თბილისი, საქართველო

ORCID: [0000-0002-9239-4785](https://orcid.org/0000-0002-9239-4785)

jafaridzeedo@yahoo.com

+995555000891

აბსტრაქტი

წინამდებარე ნაშრომი წარმოადგენს საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ევროპეიზაციის კონცეფციას, კონკრეტულად კი საქართველოსა და ევროკავშირის შორის სამეზობლო პოლიტიკის და აღმოსავლეთ პარტნიორობის ახალ ფორმატებს, რომელიც ასახავს უშუალოდ საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ურთიერთთანამშრომლობის დაწყების პერიოდიდან დღევანდელ პოლიტიკურ რეალობამდე. საინტერესოა თუ რას გულისხმობს აღნიშნული ფორმატები საქართველოსთვის? რას ისახავს მიზნად იგი? და რა პერსპექტივები და გამოწვევები არსებობს ამ ორ მხარეს შორის რეალურად დღეს?

საკვანძო სიტყვები: კოვიდ პანდემია, ევროპული სამეზობლო პოლიტიკა, აღმოსავლეთ პარტნიორობა, ევროინტეგრაცია და საქართველო.

შესავალი

ევროკავშირის სამეზობლო პოლიტიკის შესწავლა საქართველოსთან მიმართებაში წარმოადგენს მეტად აქტუალურ თემატიკას, ვინაიდან საქართველო აქტიურად მონაწილეობს აღმოსავლეთ პარტნიორობისა და ევროკავშირის ჩარჩო პროგრამებში და მისი შესწავლა განაპირობა იმ გარემოებამ, რომ ეს თემა კომპლექსურად დღემდე შეუსწავლელია და გამოსაკვლევია. ჩვენი მიზანია ამ თემის ყველა შესაძლებელი ასპექტით განხილვა და გაანალიზება.

საკითხის საფუძვლიანად შესწავლის საფუძველზე მოხდება საქართველოსა და ევროკავშირის შორის თანამშრომლობის ახალი ფორმატების წინ წამოწევა და კოვიდ პანდემიის პირობებში აღმოსავლეთ პარტნიორობის ადგილის განსაზღვრა ევროინტეგრაციულ სივრცეში.

მეთოდი

სტატიაში კრიტიკული ანალიზის მეთოდით შესწავლილია ევროკავშირის სამეზობლო პოლიტიკა და კოვიდ პანდემია საქართველოში. ნაშრომი დაფუძნებულია საკითხის ირგვლივ უახლეს მასალებზე და დღემდე უცნობ ქართულ და უცხოურ ლიტერატურაზე.

შედეგები

ევროკავშირის სამეზობლო პოლიტიკის საკითხების შესწავლამ შესაძლებლობა მოგვცა ნათლად გაგვეაზრებინა საქართველოში აღმოსავლეთ პარტნიორობის ახალი თანამშრომლობის პროგრამების მუშაობის მზარდი დინამიკა კორონავირუსის პანდემიის პირობებში. მნიშვნელოვან შედეგს წარმოადგენს ასევე ისიც, რომ ვაჩვენოთ სამეცნიერო საზოგადოებას, რომ როგორი ფონია დღეს არსებული პანდემიის ფონზე და საქართველომ

რამდენად კარგად გაართვა თავი აღმოსავლეთ პარტნიორობის ახალ ფორმატებს და დღევანდელ კოვიდით პანდემიით გამოწვეულ გამოწვევებს.

სტატიაში განხილულია ასევე ასოცირების ხელშეკრულების, ვიზა ლიბერალიზაციის ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის ინსტიტუციური პროგრამების წარმატებული მუშაობა ქვეყანაში და ის საქართველოს ხვალისდელი დღე, რომელიც საბოლოოდ გზას გაუხსნის ევროკავშირში ინტეგრაციისკენ.

მსჯელობა

საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ურთიერთობები პირველად 1991-1992 წლებში დაიწყო, მას შემდეგ, რაც საბჭოთა კავშირი დაიშალა და საქართველო დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბდა. საქართველოსა და ევროკავშირის შორის 1996 წელს ლუქსემბურგში ხელი მოეწერა პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შეთანხმებას (PCA), რომელიც გულისხმობდა მყარ ინსტიტუციურ ურთიერთობების დაწყებას ახალ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებთან ორმხრივი ურთიერთობებისა და პოლიტიკური დიალოგის გაუმჯობესების მიზნით. ევროკავშირის საბჭოს გადაწყვეტილებით 2004 წლის 14 ივნისს საქართველო ევროპის სამეზობლო პოლიტიკაში (ENP) უკვე აქტიურად ჩაერთო.

ევროპული სამეზობლო პოლიტიკა (ENP) ევროკავშირის სამხრეთით მდებარე მეზობელ ქვეყნებთან თანამშრომლობის ძირითად მექანიზმს წარმოადგენს. სამეზობლო პოლიტიკაში 16 ქვეყანაა (ალჟირი, აზერბაიჯანი, ბელარუსი, ეგვიპტე, იორდანია, ისრაელი, ლიბანი, ლიბია, მოლდოვა, მაროკო, პალესტინა, საქართველო, სირია, სომხეთი, ტუნისი და ურკანა) ჩართული. ამათგან 12 სახელმწიფო სრულად მონაწილეობს ევროპის სამეზობლო პოლიტიკაში, ხოლო ალჟირში, ბელარუსიაში, ლიბიაში და სირიაში მონაწილეობა ვრცელდება სამეზობლო პოლიტიკის ცალკეულ მექანიზმებზე [<https://www.smr.gov.ge/uploads/prev/a2dacc8e.pdf>]. ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში თანამშრომლობა ემყარება ისეთ საერთო ფასეულობებს, როგორცაა დემოკრატია და ადამიანის უფლებები, კანონის უზენაისობა, რეგიონალური მმართველობა, საბაზრო ეკონომიკა და მდგრადი განვითარება. სამეზობლო პოლიტიკის ძირითადი მიზანი კი გახლდათ, ევროკავშირისა და მეზობელ ქვეყნებს შორის სტაბილურობის, უსაფრთხოების და განვითარების ხელშეწყობა [<https://bit.ly/33Kenjs>].

ევროკავშირმა სამეზობლო პოლიტიკა 2004 წელს შეიმუშავა, რათა თავიდან აეცილებინა გამყოფი ხაზების წარმოქმნა გაფართოებულ ევროკავშირსა და მის მეზობელ ქვეყნებს შორის. ENP-ის პრინციპები ასახულია ევროკომისიის 2003 წლის მარტის კომუნიკაციაში „უფრო ფართო ევროპა“ და 2004 წლის მაისში გამოქვეყნებულ დოკუმენტში „ევროპის სამეზობლო პოლიტიკა“ [<https://bit.ly/33Kenjs>]. ევროკომისიის მიერ ევროკავშირის სამეზობლო პოლიტიკის განხორციელება მის მეზობელ ქვეყნებთან თანამშრომლობით მომზადებული, ქვეყნის ან რეგიონის მიმართ შემუშავებული სტრატეგიული სამოქმედო გეგმის საფუძველზე ხორციელდება. სამოქმედო გეგმებში ევროკომისია იმ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პარამეტრებს განსაზღვრავს, რომლის საფუძველზეც მოცემული სახელმწიფოს მიერ მიღწეული პროგრესის შეფასება მიმდინარეობს.

ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში თითოეულ სახელმწიფოსთან შემუშავებულია სამოქმედო გეგმა, სადაც დეტალურად გაწერილია თანამშრომლობის

პრიორიტეტული მიმართულებები და გასატარებელი ღონისძიებები. საქართველო-ევროკავშირის ENP-ის სამოქმედო გეგმა მოქმედებდა 2006 წლის ნოემბრიდან 2014 წლის ივნისამდე, რომელიც შემდგომში ასოცირების დღის წესრიგით ჩანაცვლდა. სამოქმედო გეგმა სამეზობლო ინიციატივის ყველა სახელმწიფოსთან ურთიერთობაში საერთო პრინციპს ემყარება, თუმცა მისი შინაარსი მოცემულ სახელმწიფოსთან თანამშრომლობის არსებული ღონის, სახელმწიფოს საჭიროებებისა და საერთო ინტერესების შესაბამისად განსხვავდება.

სამეზობლო პოლიტიკა ზოგადად ეფუძნება რიგი ღონისძიებების განხორციელებასა და მჭიდრო თანამშრომლობას შემდეგი მიმართულებით:

1. ფინანსური დახმარება, რომელიც ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში ცალკეულ ქვეყნებში შესაბამისი პროექტების დასაფინანსებლად 2007-2013 წლებში 12 მილიონი ევრო გამოიყო.
2. ეკონომიკური ინტეგრაცია და ევროკავშირის ბაზარზე დაშვება
3. ევროპასთან სავიზო რეჟიმის გამარტივება
4. სამეზობლო პოლიტიკის მონაწილე ქვეყნების ტექნიკური და საჯარო პოლიტიკის ცალკეულ სფეროებში რეფორმების მხარდაჭერა [<https://www.smr.gov.ge/uploads/prev/a2dacc8e.pdf>].

2014 წელს ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების ხელმოწერის და ყოვლისმომცველი რეფორმების განხორციელების დაწყების შედეგად მნიშვნელოვანად გაიზარდა ევროკავშირის დახმარების მასშტაბები, გაიზარდა ასევე ევროკავშირის დახმარების ახალი მოდალობები საქართველოშიც, ასოცირების შეთანხმებამ შესაძლებლობა მოგვცა ჩავრთულიყავით ევროკავშირის დახმარების ორმხრივ ფორმატებში, ქვეყნის განვითარებისა და ევროპულ სტანდარტებთან დაახლოების მიზნით [<https://bit.ly/33Kenjs>].

ევროკავშირის დახმარების ძირითად პროგრამებს, რომლებიც ორმხრივ ფორმატში ხორციელდება, წარმოადგენს სექტორული (საბიუჯეტო დახმარების კომპონენტით) და საექსპერტო მხარდაჭერის პროგრამები.

ევროკავშირის ინსტიტუციური პროგრამები მოიცავს საქსპერტო მხარდაჭერის ინსტრუმენტებს, რომლის მიზანია მეზობელი ქვეყნების, სახელმწიფო უწყებების და ადმინისტრაციული შესაძლებლობების განვითარება და ეროვნული კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოება. ამ მხვრივ საქართველოში ერთგვარ მოწინავე პროგრამად ითვლება საჯარო სამსახურების დამშობილების პროგრამა „ტვინინგი“ (Twinning), სადაც საქართველო 2009 წლიდან სარგებლობს და 29 პროექტი განახორციელა, 11 კი ამჟამად მიმდინარეობს. აღნიშნულმა ინიციატივამ დიდი დახმარება გაუწია საქართველოს ევროკავშირთან სამართლებრივი ნორმებისა და სტანდარტების დაახლოების მიზნით, რომელიც კარგი საწინდარია ჩვენი ქვეყნისთვის ევროინტეგრაციისაკენ მიმავალ გზაზე [<https://bit.ly/3e1a3Yk>].

პროგრამა TAIEX-ი წარმოადგენს ევროკომისიის ინსტიტუციონალური განვითარების, ტექნიკური დახმარებისა და ინფორმაციის გაცვლის ინსტრუმენტს. ამ პროგრამით შესაძლებელია სამი ტიპის დახმარებით სარგებლობა:

1. ვორქშოპი -ევროკავშირის წევრი ქვეყნის ექსპერტები დაინტერესებული უწყებების წარმომადგენლებს წარუდგენენ კონკრეტულ ინფორმაციას კონკრეტული სფეროს სამართლებრივი და პრაქტიკული ასპექტების თაობაზე.
2. საექსპერტო დახმარება - ევროკავშირის წევრი ქვეყნის ექსპერტები დაინტერესებული უწყებების წარმომადგენლებს გაუზიარებენ წინასწარ იდენტიფიცირებული სფეროს საკონონმდებლო ჩარჩოს, შემუშავებას და მის შემდგომ აღსრულებას.
3. სასწავლო ვიზიტი - დაინტერესებული უწყების მაქსიმუმ სამი პირი მივლინებით ეწვევა ევროკავშირის წევრ ქვეყნის შესაბამის უწყებას, პრაქტიკული გამოცდილების ადგილზე გაზიარების მიზნით [<https://bit.ly/3e1a3Yk>].

რაც შეეხება **ევროკავშირის ჩარჩო პროგრამებს**, რომელიც 2013 წლის 12 დეკემბერს მოეწერა ხელი „ჩარჩო პროგრამებში მონაწილეობის ძირითადი პრინციპების შესახებ ჩარჩო შეთანხმებას“ ევროკავშირის სამეზობლო პოლიტიკის ინსტრუმენტის ფარგლებში ქვეყანას აძლევს შესაძლებლობას საქართველომ მჭიდროდ ითანამშრომლოს ევროკავშირის წევრ ქვეყნებთან, როგორც სახელმწიფო უწყებების, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციების დონეზე. აღნიშნული ხელშეკრულება მოიცავდა ევროკავშირის 2014-2020 წლების 18 ჩარჩო პროგრამას, რომლის მიზანი იყო თანამშრომლობის გაღრმავება ისეთ სფეროებში როგორცაა: მართმსაჯულება, მიგრაცია და თავშესაფარი, კრიზისების მართვა, ბირთვული კვლევები, მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება, კორუფციასთან ბრძოლა, განათლება და მეცნიერება, საზღვაო მმართველობა და მეთევზეობა, კულტურა, მედია ჯანდაცვა, გარემოს დაცვა და მათი რაციონალური გამოყენება. დღეს საქართველოში ფუნქციონირებს ამათგან 3 ჩარჩო პროგრამა [<https://bit.ly/2SGk2EF>] :

1. **ERASMUS+** რომლის მიზანია ევროკავშირის სტარტეგიის „ევროპა 2020“ და განათლებისა და ტრენინგების სფეროში თანამშრომლობისთვის ევროკავშირის სტატეგიული ჩარჩოს განხორციელების ხელშეწყობა.
2. **HORIZON** – 2016 წელს საქართველო გახდა ჰორიზონტის ასოცირებული წევრი, რომლის მიზანია, ევროპაში მსოფლიო დონის მეცნიერების განვითარების, ახალი ინოვაციისთვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნა, საჯარო და კერძო სექტორების თანამშრომლობის ურთიერთდახმარება.
3. **CREATIVE EUROPE** - საქართველო შეუერთდა 2015 წელს და დღესაც აქტიურად ფუნქციონირებს, რომლის მიზანია კულტურული და შემოქმედებითი პროფილის ორგანიზაციების ტრანსნაციონალურ დონეზე ოპერირებისა და კულტურის სფეროში მოღვაწე პირებისა და ნაშრომების მიღწევების, აუციოვიზიალური ინდუსტრიების საზღვრებს მიღმა პოპულარიზაციისათვის ხელშეწყობა [<https://bit.ly/2SGk2EF>].

ევროკავშირი ახორციელებს ასევე **საზღვრისპირა თანამშრომლობის პროგრამებს** (CBC BLACK SEA BASIN) სამეზობლო პოლიტიკის წევრ ქვეყნებთან, რომელიც მიზნად ისახავს რეგიონალური თანამშრომლობის განვითარებას შავი ზღვის რეგიონში ტურიზმის, გარემოს დაცვის კულტურისა და ბიზნესის სფეროებში. პროგრამაში მონაწილეობს 8 ქვეყანა მათ შორისაა საქართველო, რუმინეთი, ბულგარეთი, თურქეთი საბერძნეთი, უკრაინა მოლოდავა და სომხეთი, რომელთა ბენეფიციერებს ძირითადად არასამთავრობო ორგანიზაციები და ადგილობრივი მუნიციპალიტეტები წარმოადგენენ [<https://bit.ly/3ofTupx>].

2007-2013 წლებში ევროკავშირის დახმარება საქართველოსთვის ძირითადად ევროკავშირის სამეზობლო პარტნიორობის ინტერუმენტის (ENPI) ფარგლებში ხორციელდებოდა, რომელიც 2014 წლიდან ევროკავშირის სამეზობლო პოლიტიკის ინსტრუმენტმა (ENI) ჩაანაცვლა. ENI ხელმისაწვდომია ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის 16 სახელმწიფოსთვის და მისი საერთო ბიუჯეტი 2014-2020 წლების პერიოდში დაახლოებით 15 მილიარდ ევროს შეადგენს, რომელიც ამის შესახებ ჩვენ უკვე წინა თავებში ვისაუბრეთ, ნათქვამია ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის დოკუმენტში.

ევროპული სამეზობლო პოლიტიკა, ასევე მრავალმხრივი თანამშრომლობის შემდეგ ფორმატებში ხორციელდება:

1. აღმოსავლეთ პარტნიორობა
2. ევრო-ხემლთაშუა ზღვის პარტნიორობა და
3. შავი ზღვის სინერგია [<https://www.smr.gov.ge/uploads/prev/a2dacc8e.pdf>].

2006 წელს ევროკავშირის საბჭოს გერმანულმა პრეზიდენტობამ წამოწია „ევროპული სამეზობლო პოლიტიკა პლუს“-ის იდეა, რომელიც ჩამოყალიბებული იყო სადისკუსიო დოკუმენტში „ახალი ევროპული აღმოსავლური პოლიტიკა“. დოკუმენტში წამოწეული იყო აღმოსავლეთ ევროპის ახალი დღის წესრიგი ევროპულ სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში, რომელიც სთავაზობდა ბენეფიციარ სახელმწიფოებს გაძლიერებულ სექტორულ თანამშრომლობას და ოფიციალური ურთიერთობების ახალ ხარისხში აყვანას. ამ იდეის შემდგომი განვითარება იყო „შავი ზღვის სინერგია“, რომელიც წარმოადგინა ევროპის კომისიის შესაბამისამა კომუნიკაციამ და რომელიც შეიძლება ჩაითვალოს აღმოსავლეთით გაძლიერების მცდელობად, რომლის მიზანი გახლდათ ევროკავშირისა და შავი ზღვის რეგიონის შორის თანამშრომლობის ხელშეწყობა, ისეთი მიმართულებით, როგორცაა: საზღვაო საქმეების, თევზჭერის, საზღვაო ტრანსპორტის მიმოსვლის, ენერგეტიკის, განათლების, საზღვრისპირა და კვლევის სფეროებში ახალი სინერგიისა და თანამშრომლობის განვითარების კუთხით. აღნიშნული ინიციატივა მოიცავდა შავი ზღვის ყველა სახელმწიფოს მათ შორის რუსეთსა და უკრაინასაც. ამჟამად, რომ ასეთ ფორმატს რუსეთის მონაწილეობით ვერ ექნებოდა პრეტენზია დიდ პროგრესზე რეგიონულ დონეზე. ევროკავშირს იმედი ქონდა რომ ბისეკი გახდებოდა შავი ზღვის რეგიონში მშვიდობისა და რეგიონის კონსოლიდაციის ერთგვარი ძლიერი პლატფორმა, თუმცა 2008 წელს საქართველოს ოკუპაცია და 2014 წელს უკრაინის ტერიტორიის ანექსია წარმოადგენდა პირველ განხეთქილებას რეგიონულ ინტერესებსა და საერთო ღირებულებებთან დაკავშირებით, რამაც საბოლოოდ გამოიწვია 2008 წელს კიევში რეგიონალური კონფერენციის ჩატარების შემდეგ შავი ზღვის სინერგიის შეწყვეტა [გოგოლაშვილი, 2013, 5/6].

აღმოსავლეთ პარტნიორობა (EAP) ინიციატივა, როგორც ევროკავშირის აღმოსავლეთ მეზობელ ქვეყნებთან (საქართველო, სომხეთი, აზერბაიჯანი, მოლდოვა, ბელარუსი, უკრაინა) თანამშრომლობის ახალი ფორმატი, თავდაპირველად შვედეთისა და პოლონეთის მიერ იქნა შემუშავებული, რომლის მიზანიც გახლდათ, ევროპულ პარტნიორობთან მიმართებაში, ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის განხორციელების ხელშეწყობა და მისი აღმოსავლეთ განზომილების გაძლიერება. ევროკომისიამ „აღმოსავლეთ პარტნიორობის“ შესახებ კომუნიკაცია 2008 წლის დეკემბერს გამოაქვეყნა, ხოლო 2009 წლის 19 მარტს ევროპული საბჭოს სხდომაზე დამტკიცდა. იგი არ არის ევროკავშირში გაწევრიანების ალტერნატივა,

არამედ ის გახლდათ ორმხრივი და მრავალმხრივი თანამშრომლობის შესაძლებლობა. ორმხრივი ფორმატით ხელს უწყობს პარტნიორი ქვეყნების ევროკავშირში ინტეგრაციის პროცესის გაღრმავებას, და საერთო ფასეულობების გავრცელებას, რეგიონში უსაფრთხოების გაძლიერებას და ეკონომიკურ განვითარებას. მრავალმხრივ ფორმატში კი მონაწილე ქვეყნები, ძირითადად ოთხ თემატურ პლატფორმატში თანამშრომლობენ [კვარაცხელია, 2018, 11,12]:

1. დემოკრატია, ეფექტური მმართველობა და სტაბილურობა
2. ეკონომიკური ინტეგრაცია და ევროკავშირის პოლიტიკასთან დაახლოება
3. ენერგოუსაფრთხოება
4. ხალხთა შორის კონტაქტები.

ზემოაღნიშნულ პლატფორმის ფარგლებში ერთობლივი პროექტების განხორციელება მიზნად ისახავს რეგიონში თანამშრომლობის პროცესების განვითარებას.

დღეის მდგომარეობით ორმხრივი ფორმატის ფარგლებში ჩატარებულია აღმოსავლეთ პარტნიორობის ხუთი სამიტი, რომელიც ორ წელიწადში ერთხელ იმართება ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში. ხოლო აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფარგლებში ჩატარდა საგარეო საქმეთა მინისტრიალის ცხრა შეხვედრა, სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის ყოველწლიური ათი ასამბლეა და აღმოსავლეთ პარტნიორობის არაფორმალური დიალოგის ათი შეხვედრა.

უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს მთავრობა აქტიურად აგრძელებს მუშაობას ევროკავშირში ეტაპობრივი ინტეგრაციის მიმართულებით „აღმოსავლეთ პარტნიორობით“ გახსნილი ახალი შესაძლებლობების სრულად გამოყენების გზით, რაც ძალიან მნიშვნელოვანი პერსპექტივაა საქართველოს ევროკავშირში საბოლოოდ ინტეგრაციისთვის.

სამეზობლო პოლიტიკის ამოცანების წარმატებულმა შესრულებამ გახადა შესაძლებელი ევროკავშირთან საქართველოს ურთიერთობების გაღრმავება და **ასოცირების ხელშეკრულების** გაფორმება. აღმოსავლეთ პარტნიორობის, როგორც ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის განსაკუთრებული მიმართულების ფარგლებში 2014 წლის 27 ივნისს საქართველომ და ევროკავშირმა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას ასოცირების შესახებ, რომელიც ძალაში შევიდა 2016 წლის 1 ივლისს. იგი პარტნიორი ქვეყნების ევროკავშირის სტანდარტებსა და ნორმებთან დაახლოების მთავარი ინტრუმენტი გახდა. აღსანიშნავია ის, რომ საქართველოსა და აღმოსავლეთ პარტნიორობის სხვა ქვეყნებთან გაფორმებულ დოკუმენტს სხვა ხელშეკრულებებისაგან გამოარჩევს **ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცე (DCFTA)**, რომლითაც ისინი ევროკავშირის სტანდარტების მიღების ვალდებულებას იღებენ ვაჭრობის, მომხმარებლის დაცვისა და გარემოს რეგულირების სფეროებში. ასოცირების შეთანხმება საქართველოს და აღმოსავლეთ პარტნიორობის სხვა ქვეყნებს ცალსახად არ სთავაზობს ევროკავშირში გაწევრიანებას, თუმცა არც გამორიცხავს მას. „მხედველობაში იღებენ რა, რომ წინამდებარე შეთანხმება არ ზღუდავს და ღიად ტოვებს ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ურთიერთობის სამომავლო პროგრესული განვითარების გზას...“ ნათქვამია ხელშეკრულების პრეამბულაში.

უნდა აღინიშნოს, რომ ასოცირების შეთანხმება ორ ფორმატად ხორციელდებოდა და სხვადასხვა მიმართულებებს მოიცავდა 2020 წლის ჩათვლით. ევროკომისიამ 2021 წლის 9 თებერვალს გამოაქვეყნა ყოველწლიური ანგარიში, საქართველოს მიერ 2020 წლის განმავლობაში ასოცირების შეთანხმების შესახებ, სადაც ასახულია ქვეყანაში

განხორციელებული მთელი რიგი რეფორმები, კერძოდ: საქართველო კოვიდ პანდემიის მიუხედავად დინამიურად მისდევდა არჩეულ ევროპულ გზას და წარმატებით აგრძელებდა ასოცირების შეთანხმებით ნაკისრ ვალდებულებების შესრულებას, მათ შორის საქართველოს ევროკავშირის კანონმდებლობასთან და ადამიანის უფლებების დაცვის ევროპულ სტანდარტებთან დაახლოებას. ევროკავშირი ღიად ადასტურებს მტკიცე მხარდაჭერას ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობისადმი საერთაშორისოდ აღიარებულ საზღვრებში და საუბრობს თავის აქტიურ ჩართულობაზე კონფლიქტის გადაწყვეტის პროცესში.

ანგარიშში საუბარია პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკურ და ფისკალურ გამოწვევებზე, რომელიც ქვეყნის წინაშე დღეს დგას, თუმცა საქართველომ შეინარჩუნა წარმატებული პოზიციები საერთაშორისო რეიტინგებში. თუ მსოფლიო ბანკის მონაცემებს დავეყრდნობით ბიზნესგარემოს მხრივ ქვეყანა მეშვიდე ადგილს იკავებს 190 ქვეყანას შორის და ბიზნესის დაწყების სიმარტივის მხრივ მსოფლიოში მეორე ადგილზეა.

ანგარიშში საქართველო წარმოჩენილია უმსხვილეს სავაჭრო პარტნიორად, რომელიც დღევანდელი შემცირებული ვაჭრობის მიუხედავად ცდილობს ევროკავშირის ბაზარზე ქართული პროდუქციის აღიარება-პოპულარიზაციას. ხაზგასმულია ასევე, რომ საქართველო ყველაზე წარმატებული ქვეყანა საგანმანათლებლო პროგრამებში მონაწილეობის კუთხით ერაზმუს + ის ფარგლებში საქართველო ათ წამყვან ქვეყანას შორისაა.

ანგარიში დადებითად აფასებს ასევე საარჩევნო კანონმდებლობის ცვლილებას, რის შედეგადაც 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნები ახალი სისტემით ჩატარდა და ქვეყანა მყარად დააყენა იმ რელსებზე, რომელიც 2024 წლისთვის მთლიანად პროპორციულ სისტემაზე გადასვლას შეუწყობს ხელს.

ანგარიშში დადებითად შეფასებულია მთავრობის მიერ განხორციელებული ყველა ის რეფორმა, რომელიც საქართველოს მთავრობამ განახორციელა შემდეგ სფეროებში: დემოკრატიის კონსოლიდაცია და საარჩევნო კანონმდებლობა, ადამიანის უფლებების დაცვა, მართლმსაჯულება, კორუფციისა და ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა, პირად მონაცემთა დაცვა, საჯარო მმართველობა, ეკონომიკური განვითარება და ვაჭრობა, რეგიონული განვითარება და დეცენტრალიზაცია, სოფლის მეურნეობა, ფინანსური სექტორი, გარემოს დაცვა, განათლება, ტრანსპორტი და ენერჯეტიკა.

ანგარიშში ასევე საუბარია პოზიტიურ საკანონმდებლო დინამიკაზე, კერძოდ :

არსებით ცვლილებებზე შრომის კოდექსისა და შრომის ინსპექციის სამსახურის შესახებ კანონზე,

ბავშვთა უფლებების დაცვის შესახებ კოდექსის ამოქმედებაზე,

საჯარო მმართველობის რეფორმის ფარგლებში გადადგმულ ნაბიჯებზე,

ცვლილებები კონკურენციის შესახებ კანონზე,

ცვლილებები სახელმწიფო შესყიდვებისა და ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების კანონმდებლობაზე,

ტყის ახალი კოდექსის მიღებაზე, რომელიც ტყის მდგრადი მართვის სისტემას აყალიბებს,

და ბოლოს ენერგოეფექტურობის საკანონმდებლო პაკეტზე, რომელიც ქვეყანაში ენერგოეფექტურობის პოლიტიკის გატარებას მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს.

ზემოაღნიშნული წარმატებული რეფორმები ხაზს უსვამს ევროკავშირის დადებით განწყობას საქართველოს მიმართ და გაისად მოასწავებს კვლავ ახალ ფორმატზე გადასვლას.

„ვიზა - ლიბერალიზაცია“ საქართველოსა და ევროკავშირს შორის უვიზო მიმოსვლის პერსპექტივა „აღმოსავლეთ პარტნიორობის“ ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტი, ხალხთა შორის კონტაქტების გააქტიურების ძირითადი ინსტრუმენტი და ევროკავშირთან შემდგომი დაახლოების ეფექტური შესაძლებლობაა. აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფარგლებში საქართველოსა და ევროკავშირს შორის შედგა ისტორიული აქტი, 2017 წლის 28 მარტიდან საქართველოს მოქალაქეებისთვის ევროკავშირის „შენგენის“ ზონაში უვიზოდ მიმოსვლის რეჟიმი „ვიზალიბერალიზაცია“ ამოქმედდა. ეს იყო კიდევ ერთი წინ გადადგმული ნაბიჯი საქართველოს ევროპაში საბოლოოდ ინტეგრაციისთვის.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე თამამად შეიძლება ითქვას რომ საქართველოსა და ევროკავშირს შორის 1992 წლიდან დღემდე არსებული ურთიერთობების და თანამშრომლობის მთავარი ქვაკუთხედი ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის პლატფორმა იყო, რომელიც სხვადასხვა დროს სხვადასხვა ინიციატივებით და სხვადასხვა ტიპის ფორმატებით ხორციელდებოდა. თუმცა ერთი რამ ცხადია, რომ საქართველო სხვა მეზობელ ქვეყნებთან (უკრაინასთან, ბელარუსთან, სომხეთთან) შედარებით ყველაზე აქტიურად ორმხრივ თანამშრომლობის ფარგლებში სწორედ რომ საქართველო იყო ჩართული და ზედმიწევნით ასრულებდა იმ ვალდებულებებს და მოთხოვნებს, რასაც ევროკავშირის მიერ შემოთავაზებული ჩარჩო პროგრამები ითვალისწინებდა, რეალურად მან სხვა ბენეფიციარ ქვეყნებთან შედარებით უკეთ გამოიყენა ყველა ის შესაძლებლობები და რესურსები, რომელიც მნიშვნელოვნად მოამზადებდა ერთიან ევროპულ ოჯახში საბოლოოდ დასაბრუნებლად. შემთხვევითი არაა რომ, დღეს საქართველოს ახალი დემოკრატიული მთავრობა გამოთქვამს მზაობას, რომ 2024 წლისთვის საქართველო გააკეთებს განაცხადს ევროკავშირში სრულად გაწევრიანების თაობაზე და საქართველო სულ მალე გახდება ევროკავშირის სრულუფლებიანი წევრი ქვეყანა.

თუმცა ძალიან საინტერესო იქნება 2021 წლის მეორე ნახევარში დაგეგმილი სამიტი აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფარგლებში, დაგეგმილ სამიტზე სხვა რიგ მთავარ განსახილველ თემებად განიხილავენ პარტნიორობის ფარგლებში დიფერენციაციის პრინციპის უფრო აქტიურად და ეფექტურად გამოყენების საჭიროებას, რაც მოიცავს ევროკავშირთან უფრო მეტად დაახლოების მსურველ და ამისთვის მზადმყოფი ქვეყნებისთვის ინტეგრაციის მეტი შესაძლებლობების მიცემას, ასევე ასოცირებული პარტნიორების ევროპული მისწრაფებებისა და არჩევანის პატივისცემა და ევროკავშირთან სექტორული ინტეგრაციის პროცესში მათთვის შესაბამისი დახმარების გაწევის გაგრძელების შესაძლებლობა, სადაც საფუძველი ჩაეყრება გაისად კვლავ პარტნიორობის ახალ სტრატეგიას და თანამშრომლობის ახალ მიზნებს.

ამრიგად, საქართველოსა და ევროკავშირის შორის თანამშრომლობის ახალი ფორმატები წარმოადგენს ევროპული სამეზობლო პოლიტიკის „პოლიტიკური ქოლგის“ ერთგვარ პირმშოს, რომელიც სხვადასხვა დროს სხვადასხვა ფორმატით განხორციელდა,

აღნიშნულმა პროგრამებმა საფუძველი დაუდო თანამშრომლობის ახალ ეტაპზე გადასვლას, რაც გამოიხატება 2024 წლის საქართველოს ევროინტეგრაციის განაცხადის გაკეთების მზაობით, თუმცა განაცხადის გაკეთება ერთია და რელურად ევროინტეგრაცია კიდევ სხვა. თუ გავითვალისწინებთ სხვა დანარჩენი ქვეყნების გაწევრიანების გამოცდილებას და თუ საქართველო კიდევ ასე ზედმიწევნით გააგრძელებს დარჩენილი ოთხი წლის განმავლობაში მიღებულ რეფორმების შესრულებას, ბუნებრივია გაწევრიანების რეალური შანსი საქართველოს უფრო მეტი ექნება ვიდრე სხვა აპლიკანტ ქვეყნებს. ეხლა მთავარია, რომ საქართველომ შეინარჩუნოს აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფარგლებში აღებული ვალდებულებები, ვიზალიბერალიზაციით გათვალისწინებული მოთხოვნები და დაიჭიროს ერთგვარი ნიშა ღრმა და ყოვლისმომცველ თავისუფალ სავაჭრო სივრცეში, რომელიც დღეის მდგომარეობით ერთგვარ მნიშვნელოვან ბარომეტრს წარმოადგენს ევროკავშირში საბოლოოდ ინტეგრაციისათვის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- „*aghmosavlet p'art'niorobis*“ *samit'is ertoblivi dek'laratsia*. riga. 2015 ts'lis 21-22 maisi. („აღმოსავლეთ პარტნიორობის“ სამიტის ერთობლივი დეკლარაცია. რიგა. 2015 წლის 21-22 მაისი).
- gogolashvili, k'. (2013). *ras gvp'irdeba aghmosavlet p'art'nioroba*. sakartvelos st'rat'egiisa da saertashoriso urtiertobata k'vlevis pondi. gv. 5/6. (გოგოლაშვილი, კ. (2013). *რას გვპირდება აღმოსავლეთ პარტნიორობა*. საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი. გვ. 5/6).
- evrop'is samezoblo p'olit'ik'is dok'ument'i*. (ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის დოკუმენტი). <https://www.smr.gov.ge/uploads/prev/a2dacc8e.pdf> (გადამოწმებულია 14.05.2021).
- evrokavshiris instituciuri ganvitarebis programebi*. (ევროკავშირის ინსტიტუციური განვითარების პროგრამები). <https://bit.ly/3eIa3Yk> (გადამოწმებულია 12.05. 2021).

- evrokavshiris charcho programebi. (ევროკავშირის ჩარხო პროგრამები). <https://bit.ly/2SGk2EF> (გადამოწმებულია 12.05.2021)*
- kvaracxelia E. (2018). evrokavshiris samezoblo politika da samxret kavkasiis kveynebi 2018, tsu. (კვარაცხელია, ე. (2018). ევროკავშირის სამეზობლო პოლიტიკა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნები. თსუ).*
- evrokavshirisa da saqartvelos shoris asocierebis 2007-2020 tslebis dris wesrigi. (ევროკავშირისა და საქართველოს შორის ასოცირების 2007-2020 წლების დღის წესრიგი). <https://bit.ly/3w6TRWo>*
- saqartvelos evrokavshirshi integraciis sagzaო ruka, 2019. (საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის საგზაო რუკა. (2019). საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო.*
- sakartvelo-evrokavshiris urtiertobebis mnishvnelovani movlenebis qronologia. (საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობების მნიშვნელოვანი მოვლენების ქრონოლოგია). <https://bit.ly/33Kenjs> (გადამოწმებულია 14.05.2021)*
- sazgvrspira tanamshromlobis programebi. (საზღვრისპირა თანამშრომლობის პროგრამები). <https://bit.ly/3ofTupx> (გადამოწმებულია 12.05.2021)*